

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2026. gada 27. maijā

Senāts šādā paplašinātā sastāvā: senators referents Kaspars Balodis, senatori Intars Bisters, Ināra Garda, Inese Grauda, Erlens Kalniņš, Aldis Laviņš, Valerijs Maksimovs, Sanita Osipova, Zane Pētersone, Normunds Salenieks, Marika Senkāne, Gvido Ungurs un Kristīne Zīle

izskatīja rakstveida procesā SIA „AL LAW” blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2025. gada 22. janvāra lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt SIA „AL LAW” prasības pieteikumu pret AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” par AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” 2024. gada 31. jūlija kārtējās akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem un pienākuma uzlikšanu AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” sniegt SIA „AL LAW” pieprasītās ziņas.

Aprakstošā daļa

[1] SIA „AL LAW” 2024. gada 31. oktobrī Ekonomisko lietu tiesā cēlusi prasību pret AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS”, lūdzot: 1) atzīt par spēkā neesošu AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” 2024. gada 31. jūlija kārtējās akcionāru sapulces lēmumu apstiprināt AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” akcionāru sapulču reglamentu kā juridiski saistošu dokumentu, kas reglamentē akcionāru sapulču izsludināšanu, organizēšanu un vadīšanu; 2) atzīt par spēkā neesošu AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” 2024. gada 31. jūlija kārtējās akcionāru sapulces lēmumu apstiprināt AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” gada pārskatu, konsolidēto gada pārskatu un atkarības pārskatu par 2023. gadu daļā par AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” atkarības pārskata par 2023. gadu apstiprināšanu; 3) uzlikt AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” pienākumu sniegt SIA „AL LAW” pieprasītās ziņas; 4) piedzīt visus tiesāšanās izdevumus.

[2] Ar Ekonomisko lietu tiesas tiesneša 2024. gada 7. novembra lēmumu atteikts pieņemt SIA „AL LAW” prasības pieteikumu pret AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” par AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” 2024. gada 31. jūlija kārtējās akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem un pienākuma uzlikšanu AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” sniegt SIA „AL LAW” pieprasītās ziņas.

Lēmums pamatots ar šādiem motīviem.

[2.1] Komerclikuma 288. panta pirmā daļa noteic, ka termiņš prasības celšanai par akcionāru sapulces lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu ir trīs mēneši no dienas, kad persona uzzināja vai kad tai vajadzēja uzzināt par sapulces lēmumu, bet ne ilgāks par gadu no sapulces norises dienas.

Minētais termiņš ir prekluzīvs, un, tam notekot, prasības tiesība izbeidzas. Tā kā prekluzīvais termiņš nav pārtraucams, apturams vai atjaunojams, tā nokavējums neatgriezeniski izbeidz prasības tiesību. Tādēļ gadījumā, ja prekluzīvā prasības celšanas termiņa nokavējums ir konstatējams jau prasības pieteikuma pieņemšanas un lietas ierosināšanas stadijā, ir piemērojams Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas 2. punkts un ir pamats

atteikt pieņemt prasības pieteikumu (sk. *Senāta 2017. gada 28. septembra rīcības sēdes lēmumu lietā Nr. SKC-1751/2017*, [ECLI:LV:AT:2017:0928.SKC-1751-17.1.L](#)).

[2.2] Prasības pieteikumam pievienots AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” 2024. gada 31. jūlija kārtējās akcionāru sapulces protokols Nr. RPK-A-02/2024, no kura redzams, ka sapulcē 2024. gada 31. jūlijā piedalījās akcionāri „FOOD UNION HOLDING (CY) COMPANY LIMITED”, SIA „AL LAW” un /Persona L/. Nav šaubu, ka jau minētajā datumā SIA „AL LAW” uzzināja par AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” 2024. gada 31. jūlija kārtējā akcionāru sapulcē pieņemtajiem lēmumiem, to pieņemšanas apstākļiem un motivāciju. Tāpēc termiņš SIA „AL LAW” prasības celšanai par akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem izbeidzās 2024. gada 30. oktobrī.

[2.3] Arī Senāta judikatūrā atzīts, ka Komerclikuma 217. panta pirmajā daļā, 288. panta pirmajā daļā, Biedrību un nodibinājumu likuma 40. panta pirmajā daļā un Dzīvokļa īpašuma likuma 16. panta ceturtajā daļā noteiktais triju mēnešu prekluzīvais termiņš skaitāms no dienas, kad persona uzzināja vai tai vajadzēja uzzināt par apstrīdamo lēmumu, un tāpēc šāda termiņa skaitījumam nav piemērojami Civilprocesa likuma 47. panta noteikumi, kuriem atbilstoši termiņš sākas nākamajā dienā pēc datuma vai notikuma, kas nosaka tā sākumu. Triju mēnešu termiņš prasības celšanai tiesā beidzas termiņa pēdējā mēneša iepriekšējās dienas datumā (sk. *Senāta 2024. gada 3. jūlija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKC-762/2024*, [ECLI:LV:AT:2024:0703.C75009023.14.L](#), 3.1. punktu).

Pastāvot šādiem apstākļiem, secināms, ka SIA „AL LAW” ir nokavējusi Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā noteikto termiņu prasības celšanai daļā par 2024. gada 31. jūlija akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem, jo SIA „AL LAW” prasības pieteikumu parakstījusi un iesniegusi tiesā tikai 2024. gada 31. oktobrī.

Līdz ar to SIA „AL LAW” nav prasības tiesību pret AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” par AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” 2024. gada 31. jūlija kārtējās akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem. Tas ir patstāvīgs pamats tiesnesim atteikt pieņemt prasības pieteikumu šajā daļā atbilstoši Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas 2. punktam.

[2.4] Prasības pieteikumā arī lūgts uzlikt AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” pienākumu sniegt SIA „AL LAW” pieprasītās ziņas.

Ekonomisko lietu tiesai kā specializētai pirmās instances tiesai piekrīt izskatīšanai prasības, kas norādītas Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļā. No minētās likuma normas izriet, ka Ekonomisko lietu tiesa neizskata prasības par pienākuma uzlikšanu sabiedrības valdei nodrošināt dalībniekam (akcionāram) iespēju iepazīties ar sabiedrības dokumentiem vai sniegt informāciju, ja vien atbilstoši Civilprocesa likuma 24. panta 1.² daļai tas nav saistīts ar kādu no Ekonomisko lietu tiesai piekritīgajiem prasījumiem.

Tā kā prasību daļā par akcionāru sapulces lēmumu apstrīdēšanu ir atteikts pieņemt, tad atsevišķa prasība par pienākuma uzlikšanu valdei sniegt informāciju nav piekritīga izskatīšanai Ekonomisko lietu tiesai.

[3] SIA „AL LAW” iesniedza blakus sūdzību par minēto lēmumu, lūdzot to atcelt un nodot jautājumu jaunai izskatīšanai Ekonomisko lietu tiesā.

[4] Ar Rīgas apgabaltiesas 2025. gada 22. janvāra lēmumu Ekonomisko lietu tiesas tiesneša 2024. gada 7. novembra lēmums atstāts negrozīts, bet SIA „AL LAW” blakus sūdzība noraidīta.

Apgabaltiesa saskaņā ar Civilprocesa likuma 447.¹ panta otro daļu pievienojusies pirmās instances tiesas lēmuma motīviem, papildus norādot šādus argumentus.

[4.1] Tiesību norma, kas attiecināma uz konkrēto gadījumu, ir Komerclikuma 288. panta pirmā daļa. Tās piemērošanā saskaņā ar Civilprocesa likuma 5. panta sesto daļu jāņem vērā judikatūra.

Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā paredzētais triju mēnešu prekluzīvais termiņš prasības celšanai skaitāms no dienas, kad ieinteresētā persona uzzināja vai tai vajadzēja uzzināt par apstrīdamo lēmumu, tāpēc šāda termiņa skaitījumam nav piemērojami Civilprocesa likuma 47. panta pirmās daļas noteikumi, kuriem atbilstoši procesuālais termiņš sākas nākamajā dienā pēc datuma vai notikuma, kas nosaka šāda termiņa sākumu (sk. *Senāta 2022. gada 15. novembra lēmuma lietā Nr. SKC- 342/2022*, [ECLI:LV:AT:2022:1115.SKC034222.9.L](#), 4. punktu). Līdz ar to atbilstoši vispārpieņemtajai izpratnei par mēneša garumu ar „attiecīgo datumu”, kurā beidzas

triju mēnešu prekluzīvais termiņš prasības celšanai tiesā, atzīstams termiņa pēdējā mēneša iepriekšējās dienas datums (sk. *Senāta 2016. gada 21. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-177/2016, C20431812, 6. un 8. punktu, 2022. gada 15. novembra lēmuma lietā Nr. SKC-342/2022, [ECLI:LV:AT:2022:1115.SK034222.9.L](#), 1.3., 2. un 4. punktu).*

Tāpat kā Komerclikuma 288. panta pirmā daļa, arī Komerclikuma 217. panta pirmā daļa paredz, ka prasība atzīt dalībnieku lēmumu par spēkā neesošu ceļama triju mēnešu laikā no dienas, kad persona uzzināja vai kad tai vajadzēja uzzināt par sapulces lēmumu, bet ne vēlāk kā gadu no sapulces norises dienas. Līdz ar to konkrētajā gadījumā ir ņemamas vērā arī Senāta atziņas par Komerclikuma 217. panta pirmās daļas piemērošanu. Senāta 2024. gada 3. jūlija rīcības sēdes lēmumā lietā Nr. SKC- 762/2024 norādīts, ka ir nokavēts Komerclikuma 217. panta pirmajā daļā paredzētais triju mēnešu prekluzīvais termiņš, jo prasības pieteikums par 2022. gada 2. novembra dalībnieku sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem iesniegts tiesā 2023. gada 2. februārī, bet konkrētajā gadījumā termiņš izbeidzās 2023. gada 1. februārī.

Tā kā tiesa, piemērojot tiesību normas, ņem vērā judikatūru, nav pamatots arī blakus sūdzībā norādītais, ka vispārīgie noteikumi par materiāltiesisko termiņu noteikšanu ir ietverti Civillikuma 1495.–1498. pantā.

Ievērojot judikatūras atziņas, kas paustas Senāta nolēmumos, secināms, ka konkrētajā gadījumā triju mēnešu prekluzīvais termiņš prasības celšanai tiesā izbeidzās 2024. gada 30. oktobrī, t. i., termiņa pēdējā mēneša iepriekšējās dienas attiecīgajā datumā. Tā kā SIA „AL LAW” ir nokavējusi Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā noteikto prekluzīvo termiņu prasības celšanai daļā par 2024. gada 31. jūlija akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem, tai atbilstoši Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas 2. punktam nav prasības tiesību.

[4.2] Blakus sūdzībā ietverta atsauce uz Vācijas Civilkodeksa 187. paragrāfa pirmo daļu. Tajā noteikts, ka dienu, kurā iekrīt notikums vai laika punkts, perioda aprēķinā neņem vērā, ja perioda sākumam noteicošais ir notikums vai laika punkts minētās dienas gaitā. SIA „AL LAW” paskaidrojumiem pievienoti Vācijas komerciesību doktrīnas un 1940. gadā izdoto Civillikuma komentāru izvilcumi tulkojumi latviešu valodā, kas pēc SIA „AL LAW” domām paskaidro, kā ir aprēķināms materiāltiesisks prekluzīvs termiņš prasības celšanai par akcionāru sapulces lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu, un apliecina, ka Komerclikuma 288. pantā noteiktais termiņš prasības celšanai ir ievērots. Latvijas Civillikuma atsevišķajos izklāstos (1940. gads) norādīts, ka, aprēķinot termiņu, to parasti neskaita no brīža, kad iestājies notikums, kas izraisa termiņa sākumu. Turklāt pirmā diena vispār netiek ieskaitīta.

Tā kā Komerclikuma 288. panta pirmā daļa paredz, ka termiņš prasības celšanai ir trīs mēneši no dienas, kad persona uzzināja vai tai vajadzēja uzzināt par sapulces lēmumu, blakus sūdzībā norādītās tiesību doktrīnas atziņas nav piemērojamas.

[4.3] Prasības pieteikumā ietverts arī lūgums uzlikt AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” pienākumu sniegt SIA „AL LAW” pieprasītās ziņas. Atbilstoši Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļai Ekonomisko lietu tiesa neizskata prasības par pienākuma uzlikšanu sabiedrības valdei nodrošināt dalībniekam (akcionāram) iespēju iepazīties ar sabiedrības dokumentiem vai sniegt informāciju. Šāda prasība konkrētajā gadījumā ir piekritīga izskatīšanai Rīgas pilsētas tiesai.

[5] SIA „AL LAW” iesniegusi blakus sūdzību par minēto lēmumu, pārsūdzot to pilnā apjomā. Blakus sūdzības iesniedzēja lūdz atcelt ne vien Rīgas apgabaltiesas 2025. gada 22. janvāra lēmumu, bet arī Ekonomisko lietu tiesas tiesneša 2024. gada 7. novembra lēmumu un nodot jautājumu par prasības pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu jaunai izskatīšanai Ekonomisko lietu tiesai. Blakus sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[5.1] Viedoklis, ka pats Komerclikuma 288. pants nosaka kārtību, kādā aprēķināms materiāltiesiskais prekluzīvais termiņš, nav pareizs. Komerclikuma 288. pantā noteikts vienīgi materiāltiesiskā prekluzīvā prasības celšanas termiņa garums jeb ilgums. Šā likuma normas neregulē to, kā nosakāms šī termiņa tecējuma sākums un beigu datums.

Komerclikuma 288. pantā ietvertā materiāltiesiskā prekluzīvā termiņa pareizai aprēķināšanai piemērojamas Civillikuma normas. Vispārīgie noteikumi attiecībā uz materiāltiesisko termiņu aprēķināšanu ietverti Civillikuma 1495.–1498. pantā. No Civillikuma 1495. panta izriet, ka gados, mēnešos un nedēļās skaitāmie termiņi sākas ar nākamo dienu pēc robežas, no kuras termiņš jāskaita.

Piemēram, Vācijas akciju sabiedrību tiesībās, proti, *Aktiengesetz* 246. paragrāfa pirmajā daļā, paredzēts, ka prasība ceļama viena mēneša laikā no akcionāru sapulces lēmuma pieņemšanas. Savukārt prasības celšanas termiņa aprēķināšanai piemērojams *Bürgerliches Gesetzbuch* (saīsināti – *BGB*) 187. paragrāfa pirmās daļas tiesiskais regulējums, kurā noteikts, ka gadījumā, ja perioda sākumam noteicošais ir notikums vai laika punkts dienā, tad dienu, kurā iekrīt notikums vai laika punkts, perioda aprēķinā neņem vērā.

[5.2] Tiesas lēmumā nav atsauces ne uz vienu tiesību normu, kas pamatotu viedokli, ka SIA „AL LAW” nokavējusi termiņu prasības celšanai. Lēmumā ir vienīgi norādīts, ka konkrētajā gadījumā nav piemērojams Civilprocesa likuma 47. pants.

Aprēķinot termiņu, tiesa atsaukusies uz Senāta lēmumu, kurā sniegts vērtējums tam, kā jāaprēķina materiāltiesiskie termiņi. Tomēr Senāta lēmumā norādītā termiņa aprēķināšanas izpratne izriet no Darba likuma. Tajā ietvertais speciālais tiesiskais regulējums nevar tikt attiecināts uz Civillikumā un Komerclikumā noteikto materiāltiesisko termiņu aprēķināšanu.

[5.3] Tiesa nav ņemusi vērā to, ka līdzīgi materiāltiesiskie prekluzīvie termiņi kā Komerclikuma 288. pantā noteiktais paredzēti Dzīvokļa īpašuma likuma 16. pantā un Biedrību un nodibinājumu likuma 40. pantā, tomēr arī nevienā no šiem citiem normatīvajiem aktiem nav speciālo tiesību normu par termiņu aprēķināšanu. Izņēmums ir Darba likuma 16. pants, kurā ietverta speciālā tiesību norma par termiņu aprēķināšanu, kas ir atšķirīga no Civillikuma vispārējā regulējuma.

[5.4] Attiecībā uz SIA „AL LAW” pārkāpts tiesiskās drošības un paļāvības princips. Tiesa nav ņemusi vērā Senāta 2017. gada 29. septembra spriedumu lietā Nr. SKC-1628/2017, kā arī Vidzemes rajona tiesas un Vidzemes apgabaltiesas spriedumus lietā Nr. C68438819. Proti, šajos citos gadījumos tiesa bija pieņēmusi prasības pieteikumus un izskatījusi lietas, kaut arī prasības bija celtas pēc termiņa pēdējā mēneša iepriekšējās dienas datuma. Turklāt prasības pieteikuma iesniegšanas dienā Ekonomisko lietu tiesā 2024. gada 31. oktobrī SIA „AL LAW” nevarēja zināt par Senāta 2024. gada 3. jūlija rīcības sēdes lēmumu lietā Nr. SKC-762/2024, kas publicēts Augstākās tiesas tīmekļvietnes judikatūras sadaļā tikai 2024. gada 20. novembrī.

[5.5] Tiesas lēmums ir nepareizs arī tajā daļā, ar kuru atteikts pieņemt SIA „AL LAW” prasības pieteikumu daļā par pienākuma uzlikšanu AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” valdei sniegt informāciju. Kā noteic Civilprocesa likuma 24. panta 1.² daļa, lietu izskata Ekonomisko lietu tiesa, ja izskatāmā lieta ietver prasījumu, kas ir savstarpēji saistīts ar prasījumu lietā, kura ir piekritīga Ekonomisko lietu tiesai. Līdz ar to, atzīstot par kļūdainu tiesas lēmumu daļā par atteikšanos pieņemt SIA „AL LAW” prasības pieteikumu par AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” 2024. gada 31. jūlija kārtējās akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem, zūd tiesiskais pamats atteikties pieņemt SIA „AL LAW” prasības pieteikumu daļā par pienākuma uzlikšanu sniegt pieprasītās ziņas.

Motīvu daļa

[6] Pārbaudījis lietas materiālus un apsvēris blakus sūdzībā norādītos argumentus, Senāts atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas 2025. gada 22. janvāra lēmums ir atceļams un jautājums par prasības pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu ir nododams jaunai izskatīšanai Ekonomisko lietu tiesai.

[7] Kā noteikts Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā, termiņš prasības celšanai par akcionāru sapulces lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu ir trīs mēneši no dienas, kad persona uzzināja vai kad tai vajadzēja uzzināt par sapulces lēmumu, bet ne ilgāks par gadu no sapulces norises dienas. Konkrētajā gadījumā nav strīda, ka blakus sūdzības iesniedzēja SIA „AL LAW”, piedalīdamās AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” akcionāru sapulcē, par sapulces lēmumiem uzzināja sapulces norises dienā.

Ņemot vērā blakus sūdzības argumentus par Komerclikuma 288. pantā noteiktā trīs mēnešu termiņa aprēķināšanu, Senātam izskatāmajā lietā ir jāatbild uz šādiem diviem tiesību jautājumiem:

1) vai Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā noteiktais trīs mēnešu termiņš prasības celšanai par akcionāru sapulces lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu ir skaitāms no sapulces norises dienas, kurā persona uzzināja vai tai vajadzēja uzzināt par sapulces lēmumu, vai arī tas sākas tikai nākamajā pilnajā kalendāra dienā;

2) kad beidzas Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā noteiktais materiāltiesiskais prekluzīvais termiņš „trīs mēneši no dienas, kad persona uzzināja vai kad tai vajadzēja uzzināt par sapulces lēmumu”.

[8] No Senāta judikatūras atziņām izriet, ka Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā ir noteikts materiāltiesisks prekluzīvs termiņš, kura nokavēšanas gadījumā persona zaudē prasības tiesības (sk. *Senāta 2016. gada 21. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC- 177/2016, C20431812, 7. un 8. punktu, 2024. gada 3. jūlija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKC-762/2024, [ECLI:LV:AT:2024:0703.C75009023.14.L](#), 3. punktu).*

[8.1] No Komerclikuma 288. panta pirmās daļas vārdiem „trīs mēneši no dienas, kad persona uzzināja vai kad tai vajadzēja uzzināt par sapulces lēmumu” redzams, ka tajos noteiktā laika vienība ir mēnesis, bet termiņa jeb laika posma garums ir trīs mēneši. Savukārt akcionāru sapulces lēmuma pieņemšana ir notikums, kas ir cēlonis trīs mēnešu termiņa tecējuma sākumam. Tādēļ blakus sūdzības argumenti par to, ka Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā vispār nav regulējuma tam, kā izdarāms šajā normā paredzētā trīs mēnešu termiņa tecējuma sākuma un beigu aprēķins, un ka atbilde meklējama Civillikuma noteikumos, ir tikai daļēji pamatots.

[8.2] Senāts vienlaikus piekrīt blakus sūdzības iesniedzējai, ka Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā noteikto materiāltiesisko prekluzīvo termiņu nevar aplūkot šķirti no Civillikuma 1495. pantā un turpmākajos pantos ietvertajiem noteikumiem par laiku tiesiskā darījumā. Civillikuma normas par laiku tiesiskā darījumā kā vispārīgie noteikumi ir attiecināmas ne vien uz tiesiskajiem darījumiem, bet arī uz likumā noteikto materiāltiesisko termiņu aprēķināšanu. Tas secināms arī no 1864. gada Vietējo civillikumu kopojuma (turpmāk – 1864. gada Civillikums) 3047. panta, kuru saskaņā ar salīdzināmo pantu rādītāju mūsdienās atvieto 1937. gada Civillikuma 1495. pants (sk. *Civillikuma salīdzināmais pantu rādītājs, kas dod pārskatu par to, kuri 1937. g. izd. Civillikuma panti atvieto 1864. g. izd. Civillikuma pantus. Rīga: Valsts tipogrāfija, 1938, 15. lpp. Pieejams: https://www.at.gov.lv/files/uploads/files/6_Judikatura/CL_panti.pdf). Proti, 1864. gada Civillikuma 3047. pantā bija noteikts, ka tas piemērojams ne tikai tiesiskos darījumos, bet arī citās tiesiskajās attiecībās (sk. *Civillikumi (Vietējo likumu kopojuma III daļa). Tulkojums ar pārgrozījumiem un papildinājumiem, kas izsludināti līdz 1935. g. 1. janvārim, un ar dažiem paskaidrojumiem. Sastādījuši: prof. Dr. iur. A. Būmanis, H. Ēlerss, J. Lauva. Rīga: Valtera un Rapas akc. sab. izdevums, 1935, 405. lpp. Pieejams: <https://gramatas.lndb.lv/periodika2-viewer/#issue:642151>).**

Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā nav norāžu uz to, ka tajā minētā termiņa skaitījums būtu atšķirīgs no tā, kas attiecībā uz termiņu aprēķināšanu noteikts Civillikumā. Saskaņā ar Komerclikuma 3. panta pirmo daļu komercdarbību regulē šis likums, Civillikums un citi likumi, kā arī Latvijas Republikai saistošās starptautisko tiesību normas. Savukārt atbilstoši Komerclikuma 3. panta otrajā daļā noteiktajam komercdarbībai Civillikuma noteikumi piemērojami tiktāl, ciktāl Komerclikumā vai citos komercdarbību regulējošos likumos nav noteikts citādi. No Komerclikuma 3. panta normām secināms, ka ne vien uz komercdarbību šaurākā nozīmē, bet arī uz komerctiesiskajām attiecībām kopumā ir attiecināms Civillikuma vispārējais regulējums, ciktāl pašā Komerclikumā vai citos minētajām tiesiskajām attiecībām piemērojamos likumos nav speciālu noteikumu. Līdz ar to, aprēķinot Komerclikuma 288. pantā noteiktā trīs mēnešu termiņa sākumu un beigas, jāpiemēro arī Civillikuma noteikumi par laiku tiesiskajā darījumā, jo tie ir piemērojami civiltiesiskajām attiecībām vispār.

Kā noteikts Civillikuma 1495. panta pirmajā daļā, „laika posmu – gadu, mēnesi, nedēļu vai dienu – aprēķinot, to skaita no zināma brīža līdz atbilstošam brīdim nākošā laika posmā”. No šīs tiesību normas satura redzams, ka tajā kā termiņa aprēķināšanai nozīmīgas laika mērvienībām ir minētas kalendāra vienības, proti, tie ir gadi, mēneši, nedēļas vai dienas.

Konkrētajā gadījumā SIA „AL LAW” zaudē prasības tiesības, ja tā ir nokavējusi materiāltiesisko prekluzīvo trīs mēnešu termiņu prasības celšanai. Tādēļ uz izskatāmās lietas apstākļiem ir attiecināms Civillikuma 1497. pants: „Ja kādam savas bezdarbības dēļ pēc noteikta termiņa notecējuma jāzaudē kāda tiesība, tad viņš var vēl darboties termiņa pēdējā dienā, un viņa tiesība izbeidzas, tikai šai dienai beidzoties.”

[8.3] Tātad Komerclikuma 288. panta pirmās daļas priekšraksts par trīs mēnešu termiņa skaitīšanu no dienas, kad persona uzzināja vai kad tai vajadzēja uzzināt par sapulces lēmumu, ir sistēmiski iztulkojams kopsakarā ar Civillikuma normām par laiku tiesiskajā darījumā.

[9] Lai pareizi izprastu Civillikuma normas par laiku tiesiskā darījumā, tostarp Civillikuma 1495. panta pirmās daļas un 1497. panta noteikumus, visupirms noskaidrojams, kāda laika skaitīšanas metode ir izmantota šā likuma noteikumos par laiku tiesiskā darījumā.

[9.1] Civiltiesību doktrīnas atziņās par 1864. gada Civillikumā ietverto laika skaitīšanas regulējumu, kas ir spēkā esošo 1937. gada Civillikuma noteikumu pamatā, ir uzsvērts, ka attiecībā uz laika posma sākuma un

beigu noteikšanu ir jānošķir parastā jeb dabiskā skaitīšana, no vienas puses, un juridiskā jeb civilā skaitīšana, no otras puses. Dabiskās skaitīšanas gadījumā termiņš ir aprēķināms kā matemātiski precīzs laika posms, kas sākas konkrētā brīdī un beidzas atbilstošā laika tecējuma momentā termiņa pēdējā dienā. Savukārt atbilstoši civilajai skaitīšanai, kas ir no pandektu tiesībām pārņemtā vispārīgi piemērojamā laika skaitīšanas metode, termiņa aprēķināšanai izmantojamas tikai pilnas dienas (sk. Erdmann C. *System des Privatrechts der Ostseeprovinzen Liv-, Est- und Curland. Erster Band. Allgemeiner Teil. Familienrecht. Riga: N. Kymmels Verlag, 1889, S. 270–271*).

Līdzīgs laika skaitīšanas metožu raksturojums atrodams arī mūsdienu Vācijas civiltiesību doktrīnā, kuras atziņas, ņemot vērā Latvijas privāttiesību līdzību ar Vācijas privāttiesībām, kā noderīgs palīgavots tiesību salīdzinošās analīzes aspektā var tikt izmantotas arī atbilstošā Latvijas normatīvā regulējuma pareizas izpratnes noskaidrošanai. Ar dabisko skaitīšanu laika posms tiek noteikts tā dabiskajā garumā, proti, stundās un minūtēs, tomēr likumdevējs laika aprēķināšanā no „dabiskā skaitījuma” ir atteicies, jo tas parasti neatbilst nedz dalībnieku nodomam, nedz tiesiskās apgrozības praktiskajām vajadzībām. Termiņu noteikšanā izmantotajā civilajā skaitīšanā jebkura laika posma sākums un beigas tiek rēķināts tikai pilnās kalendāra dienās (sk. Grothe H. in: Schubert C. (Red.). *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 1. Allgemeiner Teil. §§ 1–240a. 10. Auflage. München: Verlag C. H. Beck, 2025, § 187 BGB Rn. 1*).

Civilās skaitīšanas ietvaros dienu daļas netiek ņemtas vērā (sk. Dannemann G., Schulze R. *German Civil Code: Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) Volume I. Books 1–3: §§ 1–1296. Article-by-Article Commentary. München: C. H. Beck, 2020, § 187 BGB para. 1*). Iemesls pilnu dienu izmantošanai termiņa aprēķināšanā ir arī tas, ka termiņa tecējuma sākumu izraisījušā notikuma brīdis ne vienmēr ir precīzi nosakāms (sk. Wolf M., Neuner J. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts. 11. Auflage. München: Verlag C. H. Beck, 2016, § 23 Rn. 4*).

[9.2] Kalendāra diena ilgst no pusnakts līdz pusnaktij (sk. von Klot B. *Das Rechtsgeschäft. Lettlands Zivilgesetzbuch vom 28. Januar 1937 in Einzeldarstellungen. Band II, 1. Riga: Verlag der A/G „Ernst Plates”, 1940, S. 133; Krivcova E. Saistību tiesību komentāri. Laiks un vieta tiesiskā darījumā. Jurista Vārds, 11.12.2007., Nr. 50(503)*). Proti, atbilstoši vispārpieņemtajai izpratnei kalendāra diena beidzas pulksten 24.00, bet brīdis, kurā sākas jauna diena, ir pulksten 00.00 (sk. Dannemann G., Schulze R. *German Civil Code: Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) Volume I. Books 1–3: §§ 1–1296. Article-by-Article Commentary. München: C. H. Beck, 2020, § 187 BGB para. 4*).

Tiesiskā darījuma dalībnieki privātautonomijas ietvaros drīkst izmantot no likuma noteikumiem, ciktāl tie nav imperatīvi, atšķirīgu termiņu skaitījumu, tostarp noteikt termiņus atbilstoši dabiskajai skaitīšanai. Savukārt likumā noteiktie materiāltiesiskie prekluzīvie termiņi ir imperatīvi, tādēļ to aprēķināšanā jābalstās gan uz speciālajām tiesību normām, kurās tie noteikti, gan uz Civillikuma 1495. pantā un turpmākajos šā likuma pantos ietvertu priekšrakstu pareizu izpratni.

Uz to, ka Civillikuma noteikumi par laiku tiesiskā darījumā atbilst civilajai skaitīšanai, kuras ietvaros tiek uzskaitītas pilnas, nevis nepilnas, kalendāra dienas, norāda vairāku šā likuma normu, tostarp Civillikuma 1497. panta, saturs. Līdzīgi arī Civillikuma 1496. pants noteic, ka gadījumā, ja attiecīga termiņa notecējums piešķir kādam tiesību vai zināmu spēju, tad viņš var to izlietot, jau pēdējai termiņa dienai iestājoties. Tātad tiesiskā stāvokļa izmaiņas notiek, pilnai dienai sākoties vai beidzoties, nevis, piemēram, pusdienlaikā.

Senāts dienas izbeigšanos kā termiņa notecējuma jeb izbeigšanās brīdi ir apstiprinājis 20. gadsimta 30. gados lietā par savstarpējās kredīt biedrības biedra atbildību, atzīstot, ka biedrs, kurš laikus – 1931. gada 30. jūnijā – nosūtījis kredīt biedrībai paziņojumu par izstāšanos no tās, neatbild par kredīt biedrības nākamā gada saistībām, jo saskaņā ar 1864. gada Civillikuma 3062. pantu (atbilst 1937. gada Civillikuma 1497. pantam), tiesību tikt atbrīvotam no konkrētajām saistībām viņš pretēji kredītsabiedrības apgalvojumam zaudētu nevis jau ar 30. jūnija kā jaunas dienas iestāšanos, bet gan tikai ar minētās dienas izbeigšanos (sk. *Senāta 1935. gada 27. septembra spriedumu Nr. 1504. Grām.: (XII). Izvilkumi no Latvijas Senāta Civilā kasācijas departamenta spriedumiem. Sastādījuši: senators F. Konradi un Rīgas apgabaltiesas loceklis A. Walter. Rīga: Izdevniecība „Grāmatrūpnieks”, 1935/1936, 202. lpp.*).

[9.3] Norādāms, ka dabiskajai skaitīšanai raksturīgā mērvienība „stunda” Civillikumā laika posma garuma noteikšanai ir lietota tikai kā izņēmums. Saskaņā ar Civillikuma 937. panta otro daļu bišu spieta īpašnieks zaudē īpašuma tiesību uz aizlidojošo spietu, ja viņš tam neseko un 24 stundu laikā pēc spieta nomešanās nepieteic savas tiesības personai, kas spietu saņēmusi vai pārzina zemi, uz kuras spiets noņemts. Savukārt Civillikuma 2192. panta trešās daļas 1. punktā stundas alga ir minēta kā viens no nolīgtais atlīdzības veidiem.

[9.4] Secināms, ka materiāltiesiskie prekluzīvie termiņi, kurus veido Civillikuma 1495. pantā minētās laika mērvienības, ir nosakāmi atbilstoši civilās skaitīšanas metodei, proti, gados, mēnešos un nedēļās izteikto termiņu sākumu un beigas aprēķinot kalendāra dienās jeb pilnās dienās. Tas attiecas arī uz Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā noteikto termiņu. Savukārt dienās izteiktu termiņu aprēķina pilnās dienās no termiņa sākuma līdz tā beigām.

[10] Lai ar civilās skaitīšanas metodi noteiktu Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā minētā trīs mēnešu prekluzīvā termiņa sākumu un beigas, tiesību normu iztulkošanas ceļā ir noskaidrojams, kā minētais laika posms aprēķināms, to skaitot no zināma brīža līdz atbilstošam brīdim nākamā laika posmā (*Civillikuma 1495. panta pirmā daļa*).

[10.1] Pandektu tiesību doktrīnā, kuras atziņas ņemamas vērā arī Civillikuma normu iztulkošanā, ir norādīts, ka mūsdienu tiesiskajā apgrozībā gadu, mēnešu un nedēļu termiņi tiek skaitīti atbilstoši kalendāram no datuma līdz datumam un līdz ar to termiņš beidzas tajā dienā, kuras datums (nedēļu gadījumā – dienas nosaukums) atbilst dienai, kurā norisinājās termiņa atskaites sākuma notikums (sk. Dernburg H. *System des Römischen Rechts. Der Pandekten. 8. Auflage. Bearbeitet von Dr. Paul Sokolowski. Erster Teil. Berlin: Verlag H. W. Müller, 1911, S. 156*). Savukārt Civillikuma komentāros uzsvērts, ka, aprēķinot laiku mēnešos, netiek ņemts vērā mēneša vidējais dienu skaits, un termiņš beidzas attiecīgā mēneša tajā dienā, kas atbilst datumam, no kura sākās termiņa tecējums (sk. Torgāns K. *Civillikuma 1495. panta komentārs. Grām.: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.–2400. p.). Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Mans Īpašums, 1998, 72.–73. lpp.*).

Jau no Civillikuma 1495. panta otrās daļas, kurā minēts „atbilstošs datums”, izriet, ka mēnešos rēķināma termiņa beigu datuma skaitlīm ir jāatbilst tam iepriekšēja mēneša datumam, kurā norisinājās termiņa tecējumu izraisījušais notikums. Tiesību doktrīnā sniegts piemērs, ka atbilstoši Civillikumam viena mēneša termiņš, kas sākas 1. janvārī, beidzas nevis 31. janvārī, bet gan 1. februārī (sk. von Klot B. *Das Rechtsgeschäft. Lettlands Zivilgesetzbuch vom 28. Januar 1937 in Einzeldarstellungen. Band II, 1. Riga: Verlag der A/G „Ernst Plates”, 1940, S. 134*).

[10.2] Blakus sūdzībā norādīts, ka materiāltiesiskie gados, mēnešos un nedēļās skaitāmie termiņi sākas ar nākamo dienu pēc robežas, no kuras termiņš jāskaita. Senāts piekrīt, ka šāda pieeja kā vispārīgs princips materiāltiesiska prekluzīva termiņa tecējuma sākuma noteikšanai ir izmantojama Latvijas civiltiesībās.

Tiesību doktrīnas avotos attiecībā uz Civillikuma regulējumu par laiku tiesiskā darījumā ir konsekventi uzsvērts, ka pēc vispārīga noteikuma Civillikuma 1495. pantā minētie termiņi sāk tecēt ar nākamo dienu pēc notikuma, kas izraisījis termiņa tecējumu, pašu notikuma dienu neņemot vērā (sk. von Klot B. *Das Rechtsgeschäft. Lettlands Zivilgesetzbuch vom 28. Januar 1937 in Einzeldarstellungen. Band II, 1. Riga: Verlag der A/G „Ernst Plates”, 1940, S. 134*; Torgāns K. *Civillikuma 1495. panta komentārs. Grām.: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.–2400. p.). Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Mans Īpašums, 1998, 72. lpp.*; Krivcova E. *Saistību tiesību komentāri. Laiks un vieta tiesiskā darījumā. Jurista Vārds, 11.12.2007., Nr. 50(503)*).

Salīdzinājumam norādāms, ka līdzīgs pamatprincips termiņa tecējuma sākuma noteikšanā pastāv arī Vācijas civiltiesībās, kur tas ir tieši noteikts likumā. Saskaņā ar BGB 187. paragrāfa pirmo daļu gadījumā, ja termiņa sākumu noteic notikums vai brīdis dienas gaitā, termiņa aprēķināšanā netiek ierēķināta diena, kurā iekrīt notikums vai brīdis.

Minētā pamatprincipa, kura pirmsākumi meklējami jau romiešu civiltiesībās un kurš mūsdienās tiek izmantots ne vien vairumā nacionālo tiesību sistēmu, bet arī pārnacionālos civiltiesību paraugnoteikumos, piemēram, Kopējā modelī (*Draft Common Frame of Reference*), pamatā ir atziņa, ka nebūtu taisnīgi atņemt termiņa adresātam to kalendāra dienas laika posmu, kas pagājis jau pirms termiņa tecējumu izraisījušā notikuma (sk. Unger O. *Art. 1:304 (3): Computation of Time (Beginning and End of a Period of Time)*. In: Jansen N., Zimmermann R. (ed.) *Commentaries on European Contract Laws*. Oxford: Oxford University Press, 2018, p. 219).

Jāņem arī vērā, ka divos joprojām spēkā esošos Latvijas likumos, kas pieņemti 1938. gadā neilgi pēc Civillikuma stāšanās spēkā, proti, Vekseļu likumā un Čeku likumā, ir ietvertas tiesību normas par to, ka termiņa tecējumu izraisījušā notikuma diena nav ieskaitāma termiņā. Vekseļu likuma 73. pantā noteikts, ka, aprēķinot likumiskus vai tratā noteiktus termiņus, nav jāskaita līdzdiēna, pēc kuras tie sāk tecēt. Savukārt Čeku likuma

56. pantā paredzēts, ka, šinī likumā paredzētos termiņus aprēķinot, nav jāskaita līdz diena, pēc kuras tie sāk tecēt.

[10.3] Apkopojot iepriekšminētos apsvērumus, Senāts izskaidro, ka mēnešos aprēķināma termiņa tecējumu izraisījušā notikuma, tostarp akcionāru sapulces norises, diena nav ieskaitāma termiņā, tomēr tā norāda uz datumu, kuram atbilstošajā cita mēneša datumā beidzas termiņa tecējums. Tā kā minētā nepilnā diena atbilstoši civilās skaitīšanas metodei netiek ierēķināta termiņa (laika posma) tecējumā, nav pamata uzskatīt, ka Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā noteiktais prekluzīvais triju mēnešu termiņš prasības celšanai tiesā beidzas jau termiņa pēdējā mēneša iepriekšējās dienas datumā.

Aprēķinā neieskaitot termiņa tecējumu izraisījušā notikuma dienu, Civillikuma 1495. pantā minētais „zināmais brīdis”, kurā termiņa tecējums sākas, ir nākamās dienas pulksten 00.00. Savukārt „atbilstošais brīdis nākošā laika posmā” jeb termiņa beigas ir pulksten 24.00 tajā dienā, kuras datums atbilst termiņa tecējumu izraisījušā notikuma datumam. Izņēmums ir gadījums, kad aprēķināmā laika posma beigas iekrīt tādā mēnesī, kuram nav atbilstoša datuma, jo tad laika posms (termiņš) beidzas šā mēneša pēdējā dienā (*Civillikuma 1495. panta otrā daļa*).

Ar šādu laika skaitījumu personai, kas ar termiņa notecējumu zaudē tiesību, tiek kompensēts „zaudētais laiks” nepilnajā dienā, kurā norisinājies termiņa tecējumu izraisījušais notikums. Kad runa ir par materiāltiesisko prekluzīvo termiņu prasības celšanai, tad prasība ir ceļama līdz termiņa beigu dienas pulksten 24.00 (salīdzinājumam par procesuālo termiņu skaitījumu sk. *Civilprocesa likuma 48. panta trešo daļu*). Minētais saskan ar Civillikuma 1497. pantā noteikto, ka tajos gadījumos, kad persona ar termiņa notecējumu zaudē tiesību, tā izbeidzas, tikai šai dienai beidzoties.

Izskatāmās lietas faktiskajos apstākļos par notikumu, kas izraisīja jeb noteica termiņa sākumu, ir atzīstama AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” akcionāru sapulce. Tādēļ jāpiekrīt blakus sūdzības iesniedzējai, ka 2024. gada 31. oktobrī materiāltiesiskais prekluzīvais termiņš prasības celšanai par akcionāru sapulces lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu vēl nebija beidzies.

[10.4] Norādīto argumentu dēļ Senāts saskata pamatu atkāpties no atziņas, ka triju mēnešu prekluzīvais termiņš, kādā ceļama Komerclikuma 217. panta pirmās daļas otrajā teikumā minētā prasība par dalībnieku lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu, beidzas termiņa pēdējā mēneša iepriekšējās dienas datumā (sk. *Senāta 2024. gada 3. jūlija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKC-762/2024, [ECLI:LV:AT:2024:0703.C75009023.14.L](#), 3.1. un 3.2. punktu*). Komerclikuma 217. panta pirmās daļas otrajā teikumā ietvertā tiesību norma par prasības celšanas termiņu sabiedrības ar ierobežotu atbildību dalībnieku lēmuma atzīšanai par spēkā neesošu ir analogiska Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā noteiktajam.

[10.5] Ievērojot visu minēto, Senāts atzīst, ka Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā noteiktā trīs mēnešu termiņa, kurā persona var celt tiesā prasību par akcionāru sapulces lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu, tecējums sākas nākamajā kalendāra dienā pēc tās dienas, kurā persona uzzināja vai kad tai vajadzēja uzzināt par akcionāru sapulces lēmumu. Termiņa tecējums konkrētajā gadījumā ir sācies 2024. gada 1. augustā. Savukārt termiņa pēdējā diena, kuras ietvaros prasība ir ceļama, ir akcionāru sapulces norises dienai atbilstošais datums pēc trīs mēnešiem. Izskatāmās lietas apstākļos šī diena ir 2024. gada 31. oktobris jeb trīs mēneši, skaitot ar nākamo dienu pēc 2024. gada 31. jūlija. Tādēļ Senāts par nepareizu atzīst tiesas secinājumu, ka prasības pieteikuma iesniegšanas dienā SIA „AL LAW” vairs nebija prasības tiesību.

[11] Kaut arī atbildes uz izskatāmās lietas tiesību jautājumiem par Komerclikuma 288. pantā noteiktā materiāltiesiskā prekluzīvā termiņa tecējuma sākumu un beigām jau ir sniegtas šā lēmuma iepriekšējos punktos, Senāts, veicinot vienotu plašāku izpratni par termiņu skaitīšanu, uzskata par nepieciešamu norādīt, ka civiltiesiskajās attiecībās pastāv arī citi materiāltiesisko termiņu aprēķināšanas modeļi, kas ir atšķirīgi no vispārējā termiņu skaitīšanas pamatprincipa, saskaņā ar kuru termiņu sāk skaitīt ar nākamo dienu pēc notikuma, kas izraisījis tā sākumu, bet termiņš beidzas notikuma dienai atbilstošās dienas beigās nākamajā laika posmā.

[11.1] Viens no šādiem gadījumiem saskaņā ar Civillikumu ir tāds, kurā persona ar termiņa notecējumu subjektīvo tiesību nevis zaudē, bet gan iegūst. Proti, ja attiecīga termiņa notecējums piešķir kādam subjektīvu tiesību vai zināmu spēju, tad saskaņā ar Civillikuma 1496. pantā noteikto viņš var to izlietot, jau pēdējai termiņa dienai iestājoties.

Kaut arī Civillikuma 1496. pantā nav tieši norādīts termiņa tecējuma sākums, šim 1937. gada Civillikuma pantam analogiskā 1864. gada Civillikuma 3061. panta komentāros ir uzsvērts, ka iegūto subjektīvo tiesību vai

spēju persona var izlietot jau no termiņa pēdējās dienas sākuma tādēļ, ka termiņā kā pilna diena tiek ieskaitīta jau termiņa tecējumu izraisījušā notikuma diena (sk. Buengner J. *Commentar zu dem vierten Buch des Liv-, Est- und Curländischen Privatrechts. Erster Band. Artikel 2907–3640*. Rīga: Commissions-Verlag von Nikolai Kymmell, 1889, S. 66; Буковский В. (сост.). *Сводъ гражданскихъ узаконений губерний Прибалтийскихъ (съ продолженіемъ 1912–1914 г.г. и съ разъясненіями въ 2 томахъ)*. Т. II., содержащий Право требованій. Рига: Г. Гемпель и Ко, 1914, с. 1175).

Tipiska dzīves situācija, kad notikuma diena tiek ierēķināta termiņā un subjektīvā tiesība (spēja) tiek iegūta, termiņa pēdējai dienai iestājoties, ir pilngadības sasniegšana, kad fiziskā persona vienlaikus kļūst rīcībspējīga. Saskaņā ar Civillikuma 219. pantu nepilngadība personām turpinās tik ilgi, kamēr tās sasniedz astoņpadsmit gadu vecumu. Tā, piemēram, 2000. gada 1. aprīlī dzimis cilvēks, neatkarīgi no stundas un minūtes, kurā viņš šīs dienas laikā piedzimis, sasniedz astoņpadsmit gadu vecumu 2018. gada 1. aprīlī pulksten 00.00.

1864. gada Civillikuma 3061. pantā kā piemērs tiesībai, kura tiek iegūta ar zināma termiņa notecējumu un ir izlietojama jau ar termiņa pēdējās dienas iestāšanos, bija minēta tāda īpašuma tiesība, kas iegūta ar ieilgumu, kura termiņš aprēķināms atbilstoši šā likuma 852. pantam. Mūsdienās ieilguma termiņu Civillikumā analogiskā veidā regulē 1022. pants, atbilstoši kura pirmajai daļai ieilgums skaitāms no tās dienas, kad tas, kas lietu iegūst ar ieilgumu, sācis to valdīt, un atzīstams par notecējušu, kad iestājusies likumā noteiktā termiņa pēdējā diena, pie kam iztrūkstošās stundas vai minūtes nav jāievēro. Minētās „iztrūkstošās stundas vai minūtes” var rasties tādēļ, ka ieguvējs lietu sācis valdīt kādā brīdī termiņa pirmajā dienā. Subjektīvās tiesības iegūšana tiek „pārcelta” no termiņa pēdējās dienas attiecīgās stundas un minūtes, kura atbilstu tiesības, piemēram, valdījuma, iegūšanas faktiskajam brīdim termiņa pirmajā dienā, uz termiņa pēdējās dienas sākumu jeb pulksten 00.00.

Iepriekšminētais termiņa skaitījums ir labvēlīgs subjektīvās tiesības ieguvējam, kuram nav jāgaida ilgāk dienas gaitā, lai tiesību iegūtu. Turklāt subjektīvās tiesības iegūšanai nepieciešamā termiņa tecējuma sākuma precīzs brīdis, t. i., konkrēta stunda un minūte termiņa pirmajā dienā, var nebūt precīzi nosakāms.

Tāpat gadījumos, kuros ar termiņa notecējumu subjektīvā tiesība vai zināma spēja tiek iegūta atbilstoši Civillikuma 1496. pantā noteiktajam, šā likuma 1495. pantā minētais „zināmais brīdis” ir notikuma, kas izraisījis termiņa tecējuma sākumu, dienas pulksten 00.00, savukārt „atbilstošais brīdis nākošā laika posmā” ir pulksten 00.00 jeb termiņa pēdējās kalendārās dienas sākums.

[11.2] No materiāltiesisko termiņu aprēķināšanas pamatprincipa atšķirīgam skaitījumam ir pakļauti arī līgumattiecību termiņi tajos gadījumos, kad tie skaitāmi jau no tiesisko attiecību pirmās dienas sākuma.

Atbilstoši Civillikuma 1579. pantam ar termiņu no līguma izrietošās tiesības sākumu vai ilgumu dara atkarīgu no zināma brīža iestāšanās, kuru saskaņā ar to sauc vai nu par sākumu, vai beigu termiņu. 1864. gada Civillikuma 3197. pants, kas atradās šā likuma nodalījumā „Termiņu noteikšana līgumos” (1937. gada Civillikumā – „Termiņi”) paredzēja: „Ja termiņš noteikts tieši ar kalendāra dienu, tad tiesīgā persona var izlietot tiesību tikai pēc šās dienas iestāšanās.” Kaut arī minētais pants nav pārņemts 1937. gada Civillikumā, tas bija sistēmiski cieši saistīts ar 1864. gada Civillikuma 3195. pantu (pašreizējo Civillikuma 1579. pantu), un tā saturam joprojām ir nozīme Civillikuma 1579. panta pareizā izpratnē. Tādēļ līgumā norunātā pirmā līgumattiecību diena, nevis nākamā diena, parasti ir atzīstama par to dienu, kurai iestājoties, ir sācies līgumattiecību termiņa tecējums, ja vien līdzēji privātautonomijas ietvaros nav vienojušies par citu sākuma termiņu.

Salīdzinošās tiesību analīzes kontekstā norādāms, ka 1864. gada Civillikuma 3195. pantam satura ziņā līdzīga norma ir atrodamā Austrijas civiltiesību normās. Saskaņā ar *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch* (saīsināti – *ABGB*) 903. paragrāfa pirmo teikumu tiesība, kuras iegūšana ir piesaistīta noteiktai dienai, tiek iegūta ar šīs dienas sākšanos. Šī norma modificē *ABGB* 902. paragrāfa pirmajā daļā ietvertu vispārīgo principu, ka, aprēķinot līgumā vai likumā noteikto termiņu, netiek skaitīta līdz diena, kurā norisinājies termiņa tecējumu izraisījušais notikums.

Savukārt Vācijā atbilstoši *BGB* 188. paragrāfa otrās daļas noteikumiem tad, ja dienas sākums ir termiņa tecējuma sākumu noteicošais laika atskaites punkts (*BGB* 187. paragrāfa otrās daļas pirmais teikums), termiņš noslēdzas, beidzoties tai termiņa pēdējās nedēļas vai pēdējā mēneša dienai, kas ir iepriekšējā diena pirms tās dienas, kura ar savu nosaukumu vai skaitli atbilst termiņa sākuma dienai. Tas, vai līgumā paredzēts termiņa skaitījums jau no pirmās dienas sākuma, ir noskaidrojams iztulkošanas ceļā, šaubu gadījumā piemērojot *BGB* 187. paragrāfa pirmajā daļā noteikto pamatprincipu (sk. Wolf M., Neuner J. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts. 11. Auflage. München: Verlag C. H. Beck, 2016, § 23 Rn. 6*). Norādāms, ka saskaņā ar Latvijas

Civillikumā 1584. pantā noteikto šaubu gadījumā par katru termiņu pieņemams, ka tas noteikts drīzāk par labu saistītajam, nekā tiesīgajam.

Vācijas tiesību doktrīnā darba un īres līgumi ir minēti kā piemēri līgumiem, kuru termiņā parasti ir ierēķināma jau līguma, proti, darba tiesisko attiecību vai īres perioda, pirmā diena (sk. Grothe H. *in*: Schubert C. (Red.). *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 1. Allgemeiner Teil. §§ 1–240a. 10. Auflage. München: Verlag C. H. Beck, 2025, § 187 BGB Rn. 6*). Ja, piemēram, līguma triju mēnešu termiņš sākas 15. maijā, tad tas beidzas 14. augustā pulksten 24.00. (sk. Wolf M., Neuner J. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts. 11. Auflage. München: Verlag C. H. Beck, 2016, § 23 Rn. 10*).

Tā kā Civillikumā 1579. pantā un turpmākajos pantos nav precīzu noteikumu par līguma beigu termiņa aprēķināšanu, kad līgumattiecību termiņš ir skaitāms jau no pirmās dienas sākuma, tad beigu termiņa noteikšanai kā iztulkošanas noteikums jāpiemēro iepriekš jau minētais Civillikuma 1496. panta priekšraksts, ka gadījumā, ja attiecīga termiņa notecējums piešķir kādam tiesību vai zināmu spēju, tad viņš var to izlietot jau pēdējai termiņa dienai iestājoties. Izīrētājs vai iznomātājs, beidzoties līguma termiņam, tā pēdējās dienas sākumā atgūst lietošanas tiesību uz īres (nomas) priekšmetu. Ja, piemēram, uz trijiem mēnešiem noslēgta īres vai nomas līguma sākuma termiņš ir 1. janvāris, tad saskaņā ar Civillikuma 1496. pantā noteikto izīrētājs (iznomātājs) lietošanas tiesību uz īres (nomas) priekšmetu atgūst 1. aprīlī pulksten 00.00, īrnieka (nomnieka) tiesībai lietot īres (nomas) priekšmetu izbeidzoties 31. martā pulksten 24.00. Līdz ar to īres (nomas) līgums, kas sācies 1. janvārī pulksten 00:00, ir beidzies 31. martā pulksten 24:00. Minētā pieeja Senāta ieskatā var tikt attiecināta arī uz citām līgumattiecībām, ja to termiņš ir skaitāms no pirmās dienas sākuma.

[11.3] Termiņu skaitīšanu un aprēķināšanu citstarp ietekmē arī likuma normu priekšraksti par izpildījuma laiku, piemēram, Komerclikuma 396. panta noteikums, ka komercdarījumos saistības izpildījumu var prasīt un saistības var izpildīt vienīgi komersanta parastajā darba laikā, ja vien no lietas apstākļiem neizriet citādi.

[11.4] Tātad pamatprincipam, ka materiāltiesiskie termiņi ir skaitāmi no nākamās dienas pēc notikuma un tie beidzas notikuma dienai atbilstošās dienas beigās nākamajā laika posmā, var būt izņēmumi, kas ir atkarīgi gan no konkrētā dzīves gadījuma, gan no normatīvā regulējuma, kas piemērojams attiecīgajos apstākļos.

[12] Attiecībā uz blakus sūdzības argumentiem par to, ka tiesa nav drīkstējusi atteikties pieņemt SIA „AL LAW” prasības pieteikumu arī daļā par pienākuma uzlikšanu AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” sniegt ziņas un šis prasījums ir piekritīgs izskatīšanai Ekonomisko lietu tiesā, Senāts norāda turpmāk minēto.

[12.1] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 11. punktu Ekonomisko lietu tiesa izskata prasības par kapitālsabiedrības dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmumiem. Konkrētajā gadījumā SIA „AL LAW” lūgusi atzīt par spēkā neesošu šādus AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” 2024. gada 31. gada 31. jūlija kārtējās akcionāru sapulces lēmumus: 1) lēmumu apstiprināt AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” akcionāru sapulču reglamentu kā juridiski saistošu dokumentu, kas reglamentē akcionāru sapulču izsludināšanu, organizēšanu un vadīšanu, 2) lēmumu apstiprināt AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” gada pārskatu, konsolidēto gada pārskatu un atkarības pārskatu par 2023. gadu daļā par AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” atkarības pārskata par 2023. gadu apstiprināšanu. Lieta par minēto akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem ir piekritīga Ekonomisko lietu tiesai kā pirmās instances tiesai izskatīšanai prasības tiesvedības kārtībā pēc vispārējiem noteikumiem, jo šie lēmumi nav pieņemti par Civilprocesa likuma 250.³⁰ pantā minētajiem jautājumiem un līdz ar to uz tiem neattiecas šā likuma 30.⁴ nodaļā noteiktā lietu izskatīšanas kārtība.

[12.2] SIA „AL LAW” prasības pieteikumā norādīts, ka ziņas, kuras tā bija pieprasījusi no AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” valdes ar informācijas pieprasījumu gan pirms akcionāru sapulces, gan sapulces laikā, AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” nav sniegusi.

Kā atzinis Senāts, tad situācijā, kurā akcionārs pirms akcionāru sapulces lūdz sniegt informāciju par sabiedrības noslēgtajiem darījumiem starp akciju sabiedrību un saistītajām personām, un saskaņā ar Komerclikuma 283. panta trešās daļas 4. punktu sabiedrības valde šīs ziņas nedrīkst atteikties sniegt, bet sabiedrības valde šīs ziņas nav sniegusi ne pirms akcionāru sapulces, ne arī akcionāru sapulcē, akcionāram nav liegts savas individuālās tiesības īstenot tiesā, prasot uzlikt sabiedrībai pienākumu sniegt pieprasītās ziņas (sk. *Senāta 2022. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. SKC-54/2022, ECLI:LV:AT:2022:1221.C31344616.14.S, 15.3. punktu*).

[12.3] Vispārīgi var piekrist tiesai, ka atbilstoši Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas noteikumiem Ekonomisko lietu tiesa neizskata prasības par pienākuma uzlikšanu sabiedrības valdei nodrošināt dalībniekam

(akcionāram) iespēju saņemt informāciju. Saskaņā ar pašreiz spēkā esošo Civilprocesa likuma regulējumu, kas bija spēkā arī prasības pieteikuma iesniegšanas brīdī, lietas sakarā ar prasībām par pienākuma uzlikšanu akciju sabiedrībai (tās valdei) sniegt akcionāram ziņas ir piekritīgas rajona (pilsētas) tiesai kā pirmās instances tiesai.

Tomēr Civilprocesa likuma 24. panta 1.² daļā ir noteikts izņēmums: „Ja izskatāmā lieta ietver prasījumu, kas ir savstarpēji saistīts ar prasījumu lietā, kura ir piekritīga Ekonomisko lietu tiesai, vai arī rajona (pilsētas) tiesai saņemta pretprasība, kas ir piekritīga Ekonomisko lietu tiesai, lietu izskata Ekonomisko lietu tiesa.”

Kā redzams no pārbaudāmā lēmuma argumentācijas, tiesa SIA „AL LAW” prasību daļā par pienākuma uzlikšanu AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” sniegt ziņas uzskatījusi par piekritīgu Rīgas pilsētas tiesai tādēļ, ka Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā minētā termiņa nokavējuma dēļ prasības pieteikuma iesniedzējai SIA „AL LAW” prasības daļā par akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem nav bijis prasības tiesību (*Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas 2. punkts*). Tādēļ tiesa nemaz nav mēģinājusi noskaidrot, vai un ciktāl prasības pieteikumā norādītās pieprasīto ziņu pozīcijas, par kurām SIA „AL LAW” vēlas saņemt atbildes no AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS”, ir savstarpēji saistītas ar SIA „AL LAW” prasījumiem par akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem.

Senātam nav pamata detalizēti novērtēt katra prasības pieteikumā norādītā jautājuma iespējamo saistību ar prasījumiem par akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem, kamēr to nav izdarījusi zemākas instances tiesa. Tomēr no prasības pieteikumā norādīto jautājumu (pieprasīto ziņu pozīciju) satura pirmšķietami redzams, ka tie attiecas uz AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” darījumiem, tostarp tās darījumiem ar saistītajām personām, un pieprasītās ziņas varēja būt nepieciešamas SIA „AL LAW”, lai izveidotu savu viedokli sapulces darba kārtības jautājumā par AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” gada pārskata, konsolidētā pārskata un atkarības pārskata par 2023. gadu apstiprināšanu un minēto viedokli attiecīgi paustu balsojumā.

[12.4] Kā pārbaudāmā lēmuma motīvu daļas noslēgumā norādījusi apgabaltiesa, tad Ekonomisko lietu tiesa, atzīstot SIA „AL LAW” prasījumu par ziņu sniegšanu par tādu, kas neatbilst nevienam no Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļā minētajiem Ekonomisko lietu tiesā skatāmo strīdu piekritības pamatiem, ir pareizi atteikusies pieņemt prasības pieteikumu šajā daļā, balstoties uz Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas 6. punktu.

Apgabaltiesas lēmums, ar kuru noraidīta blakus sūdzība par lēmumu atteikties pieņemt prasību, atbilstoši Civilprocesa likuma 449. panta otrās daļas 1. punktā noteiktajam ir pārsūdzams Augstākajā tiesā, ja prasību atteikts pieņemt, pamatojoties uz šā likuma 132. panta pirmās daļas 1. un 2. punktu. Tādēļ apgabaltiesas lēmumi, ar kuriem noraidīta blakus sūdzība piekritības jautājumā (*Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas 6. punkts*), parasti nav pārsūdzami Augstākajā tiesā.

Konkrētajā gadījumā tiesiskie apstākļi ir atšķirīgi. Ievērojot šā lēmuma 12.3. punktā paustos apsvērumus, Senāts norāda, ka lietas piekritība prasības daļā par pienākuma uzlikšanu AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” sniegt tās akcionārei SIA „AL LAW” ziņas var būt atkarīga no tā, vai SIA „AL LAW” ir prasības tiesības par akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem. Apgabaltiesai kļūdoties pamatjautājuma izlemšanā par SIA „AL LAW” prasības tiesībām, kas atkarīgas no Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā ietvertā materiāltiesiskā prekluzīvā termiņa ievērošanas, nepareizi varēja būt izlemts arī saistītais jautājums par to, kurai tiesai ir piekritīga lieta prasības daļā par ziņu sniegšanu. Tādēļ pārbaudāmais lēmums kā lēmums, ar kuru blakus sūdzība noraidīta, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas 2. punktu, atbilstoši šā likuma 449. panta otrās daļas 1. punktam ir pārsūdzams Augstākajā tiesā arī jautājumā par lietas piekritību prasības daļā par pienākuma uzlikšanu sniegt akcionārei ziņas.

[12.5] Līdz ar to Senāts piekrīt blakus sūdzības iesniedzējai, ka apgabaltiesas lēmums jautājumā par atteikumu pieņemt SIA „AL LAW” prasības pieteikumu daļā par pienākuma uzlikšanu AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” sniegt ziņas ir balstīts uz tiesas kļūdaini izdarītajiem secinājumiem par SIA „AL LAW” prasības tiesības neesību attiecībā uz prasību daļā par AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem, un tādēļ lēmums arī šajā daļā atceļams.

[13] Apkopojot visu iepriekšminēto, Senāts atzīst, ka konkrētajā gadījumā Komerclikuma 288. panta pirmajā daļā paredzētais materiāltiesiskais prekluzīvais trīs mēnešu termiņš prasības celšanai par akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem bija jāskaitīt ar nākamo dienu pēc 2024. gada 31. jūlijā notikušās akcionāru sapulces norises dienas, t. i., ar 2024. gada 1. augustu, un minētais termiņš izbeidzās akcionāru sapulces norises dienai (termiņa tecējumu izraisošajam notikumam) atbilstošajā datumā pēc trijiem mēnešiem – 2024. gada 31. oktobrī dienas beigās. Uzskatot, ka minētais termiņš SIA „AL LAW” prasības celšanai beidzies

jau 2024. gada 30. oktobrī un tādēļ bijis nokavēts, apgabaltiesa nav apsvērusi, vai prasības pieteikumā ietvertais prasījums par pienākuma uzlikšanu AS „RĪGAS PIENA KOMBINĀTS” sniegt akcionārei SIA „AL LAW” ziņas ir savstarpēji saistīts ar kādu no prasījumiem par akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem, kas savukārt varēja novest pie nepareiza apgabaltiesas lēmuma par lietas piekritību šajā prasības daļā.

Līdz ar to blakus sūdzība, izņemot tajā ietverto lūgumu atcelt Ekonomisko lietu tiesas tiesneša 2024. gada 7. novembra lēmumu, kas nestāsies spēkā sakarā ar tā pārsūdzēšanu un apgabaltiesas lēmuma atcelšanu, ir apmierināma. Tā kā par prasības pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu atbilstoši Civilprocesa likuma 131. panta noteikumiem lemj pirmās instances tiesas tiesnesis, jautājums par prasības pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu ir nododams jaunai izskatīšanai Ekonomisko lietu tiesai.

[14] Atbilstoši Civilprocesa likuma 444.¹panta otrajai daļai SIA „AL LAW” atmaksājama par blakus sūdzību samaksātā drošības nauda 70euro.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 448. panta pirmās daļas 2. punktu un 444.¹ panta otro daļu, Senāts

nolēma

atcelt Rīgas apgabaltiesas 2025. gada 22. janvāra lēmumu un nodot jautājumu par prasības pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu jaunai izskatīšanai Ekonomisko lietu tiesai;

atmaksāt SIA „AL LAW” drošības naudu 70 EUR (septiņdesmiteuro).

Lēmums nav pārsūdzams.

Senators K. Balodis

Senators I. Bisters

Senatore I. Garda

Senatore I. Grauda

Senators E. Kalniņš

Senators A. Laviņš

Senators V. Maksimovs

Senatore S. Osipova

Senatore Z. Pētersone

Senators N. Salenieks

Senatore M. Senkāne

Senators G. Ungurs

Senatore K. Zīle